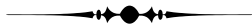

นวัตกรรมชุมชนเพื่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านไทร
อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
COMMUNITY INNOVATION FOR ELDERLY HEALTH CARE, BAN SAI
SUBDISTRICT, PRASAT DISTRICT, SURIN PROVINCE

¹พระมหาสมบัติ ฐานวโร, ²เอกรัตน์ มาพะดุง, ³พระปรัชญา ชยวฑฺฒโน,
⁴พระครูวิริยปัญญาภิวัฒน์, ⁵พระครูสุเมธจันทสิริ, ⁶พระวีรศักดิ์ จันทวิโส
และ ⁷ปัญวาลี เสริมทรัพย์

¹Phra Maha Sombat Thanwaro., ²Ekarat Mapadung. ³Praprachya Chayavutho,
⁴Phrakhru Wirayapanyaphiwat, ⁵Phrakhru Sumetchanthasiri.,
⁶Phra Weerasak Chanthawasao and ⁷Punvalee Sermsupt

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus, Thailand.

¹Eakarut5544@hotmail.com

Received: January 15, 2022; Revised: February 20, 2023; Accepted :April 24, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมชุมชนเพื่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านไทร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมสร้างความสุขของผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมโดยนำหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความสุขของผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอ

¹ อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

² อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

³ อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

⁴ อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

⁵ อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

⁶ อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

⁷ อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ปราสาท จังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการใช้นวัตกรรมชุมชนในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางวิธีดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงผสมผสานโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประชากร ได้แก่ ตัวแทนผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมนวัตกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุจำนวน 46 คน เลือกโดยเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมนวัตกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ในปีงบประมาณ 2565 จากการวิจัยพบว่า

1 การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดกิจกรรมสร้างความสุขของผู้สูงอายุ ในตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การนำหลักธรรมมาบูรณาการในการดำเนินกิจกรรมในการสร้างความสุขให้กับผู้สูงอายุในวัยสูงอายุที่ผ่านประสบการณ์มากมาย ย่อมต้องกลัวที่ลูกหลานจะเกิดชั่วร้ายความผิดพลาดของตนเอง คาดหวังการเห็นลูกหลานประสบความสำเร็จสูง และยังมีปัจจัยด้านความมั่นคงเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะตนเองไม่สามารถทำงานได้อีกต่อไป ต้องพึ่งพาผู้อื่นไม่สามารถหาเงินทองได้ และไม่มีสิ่งทีภูมิใจในตนเองอีก เป็นต้นธรรมะ เป็นสิ่งที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ช่วยให้เกิดความสงบ รู้จักเข้าใจความเป็นไปอย่างมีสติมากขึ้นที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขที่แท้จริงได้

2 กิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนาเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า กิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนาเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักภาวนา 4 คือ การพัฒนาอินทรีย์ (ร่างกาย) เช่น หูตา จมูก ลิ้น กาย ใจให้เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม เพื่อเข้าถึงสภาวะธรรม เช่น หูสามารถรับรู้ถึง การได้ยินได้ฟัง จมูก แยกแยะในสิ่งที่ป็นสาระแก่นสารสามารถสัมผัสได้ถึงรสชาติ กายสามารถรับรู้ได้ถึงการสัมผัส สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการนำไปสู่กระบวนการรับรู้ที่จะนำไปสู่การกำหนดจิตให้มีความพึงชานหรือมีความสงบซึ่งเรียกอีกนัยหนึ่งก็คือจิตที่เป็นกุศลและจิตไม่เป็นกุศลนั่นเองเพราะการปฏิบัติทางกายย่อมส่งผลให้จิตเกิดความสุขและความสงบได้อีกทางหนึ่ง

3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมการใช้นวัตกรรมชุมชนในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามหญิงร้อยละ 67.4 เพศชายร้อยละ 32.6 ด้านอายุช่วงอายุ 60 - 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมา 70 - 74 ปี ร้อยละ 23.9 ระดับการศึกษา ประถมศึกษา ร้อยละ 91.3 อาชีพ เกษตรกรรม ร้อยละ 95.7 รายได้ ต่ำกว่า 6,000 ร้อยละ 69.6 การนับถือศาสนา พุทธ ร้อยละ 100

ความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรมกิจกรรมพุทธวิธีการสร้างความสุขผู้สูงอายุพบว่า มีความพึงพอใจในด้านกิจกรรมพุทธวิธีการสร้างความสุขที่ทำให้เข้าใจธรรมชาติของชีวิตมากที่สุด ร้อยละ 89.1 รองลงมาด้าน กิจกรรมพุทธวิธีการสร้างความสุขที่ทำให้ชีวิตมีความสุขและมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น ร้อยละ 84.8 รองลงมาด้านกิจกรรมพุทธวิธีการสร้างความสุขที่ทำให้รู้ว่าคุณค่าที่แท้คือสุขภายในใจ ร้อยละ 82.6 รองลงมาด้านกิจกรรมพุทธวิธีการสร้างความสุขที่ทำให้รู้ว่ามีบุญ

เท่าเทียมกัน ร้อยละ 80.4 รองลงมาด้านวิธีการสร้างความสุขที่ทำให้เข้าใจธรรมชาติของชีวิตร้อยละ 67.4

ความพึงพอใจในกิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนาเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ การเข้าวัดปฏิบัติธรรมทำให้จิตใจเบิกบานและด้านมีความสุขหากได้ปฏิบัติวิปัสสนาเพราะทำให้ใจสบาย ใจเย็น ใจสงบมากที่สุดร้อยละ 84.8 รองลงมาด้าน เข้าใจและเข้าถึงแก่นแท้ชีวิตยอมรับและเข้าใจธรรมชาติของตนเอง ร้อยละ 82.6 รองลงมา ด้านสามารถสร้างภูมิคุ้มกันภายในจิตใจของตนให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง ด้านทานต่อปัญหา อุปสรรคร้อยละ 78.3 รองลงมาด้านกิจกรรมที่ช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจ และร่างกาย ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขร้อยละ 76.1

4. แนวทางในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบรบือ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยทั่วไปนอกจากมีปัญหาสุขภาพร่างกายแล้วยังมีปัญหาด้านจิตใจสมทบด้วยภายในเวลาเดียวกัน เนื่องสภาพร่างกายที่เสื่อมสมรรถภาพตามอายุ จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ใคร่มีผู้สูงอายุที่ต้องดูแล ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ยิ่งต้องให้ความสำคัญ ทั้งในด้านปัญหาสุขภาพ และสภาพแวดล้อมรอบตัวผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสิ่งนี้ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ บุคคลในครอบครัว ที่ต้องเข้าใจปัญหาต่างๆ ของผู้สูงอายุ เพื่อที่จะได้ดูแลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

คำสำคัญ: นวัตกรรมชุมชน, การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of the study Community Innovation for Elderly Health Care, Ban Sai Subdistrict, Prasat District, Surin Province were as follows: 1) to study the concept of integrating Dharma principles in organizing activities to create happiness for the elderly in Ban Sai Sub-district, Prasat District, Surin Province; 2) to develop activities by applying Buddhist principles to enhance the happiness of the elderly 3) to study the satisfaction of the elderly towards the use of community innovations for the health care of the elderly in Ban Sai Sub-district, Prasat District, Surin Province; 4) to suggest guidelines on how to take care of health Elderly in Ban Sai Subdistrict, Prasat District, Surin Province.

The research model was mixed-method using quantitative research and qualitative research. The tools of the research were questionnaires and interviews. The population consisted of 46 representatives of the elderly who participated in the community innovation activities for elderly health care, selected purposely from the participants, the key informants were a group of 13 administrators and community leaders, selected purposely from those involved in the community innovation activities for the health care of the elderly of Ban Sai Subdistrict Administrative Organization, Prasat District, Surin Province in the fiscal year 2022.

The research result

1 Integration of Buddhist principles in organizing activities to create happiness for the elderly In Ban Sai Sub-district, Prasat District, Surin Province, it was found that the integration of dharma principles in activities to create happiness for the elderly who has had a lot of experience would have to be afraid that the children will repeat their own mistakes. They expected to see the grandchildren achieve high and there is also a security factor involved. because he can no longer work depend on others can't earn gold and there is no more pride in himself. It is the Dharma that will help hold the mind, help bring peace, and learn to understand how to be more mindful which will help the elderly to live a truly happy life.

2 Vipassana practice activities for the quality of life for the elderly found that the vipassana practice was a guideline for improving the quality of life according to Buddhism by adhering to the 4 principles of meditation, which are the development of the body (organisms) such as ears, eyes, nose, tongue, body, and mind to facilitate Dharma practice. to access dharmic states, such as the ear being able to perceive hearing, the nose being able to perceive discerning what is essential quintessence, can feel the taste. The body can sense touch. These are the fundamental factors that lead to the process of awareness that will lead to the determination of the mind to be distracted or calm, in other words, the wholesome mind and the unwholesome mind. The practice of the body would result in the mind being happy and peaceful in another way.

3 The results of the analysis of the elderly's satisfaction with the implementation of community innovation activities for elderly health care found that the data of the respondents were 67.4 percent female and 32.6%, male. Age in the age of 60 -69 years accounting for 32.6%, followed by 70-74 years accounting for 23.9%, educational level primary school accounting for 91.3%, and agriculture occupation accounting for 95.7%. Income obtained less than 6,000 accounting for 69.6%, Religion Buddhism accounting for 100%

The satisfaction of the participants in Buddhist activities on how to create happiness in the elderly found that they were satisfied with Buddhist activities, and methods of creating happiness that made them understand the nature of life the most accounting for 89.1%, followed by Buddhist activities, methods of creating the happiness that made life happier and more self-esteem accounting for 84.8 percent, followed by Buddhist activities, methods of creating the happiness that made them realize that true happiness is inner happiness accounting for 82.6 percent, followed by Buddhist activities, ways to create the happiness that made them realize that human beings were equal

accounting for 80.4%, followed by came to the way to create the happiness that made them understand the nature of life accounting for 67.4 percent.

The satisfaction in the activities of Vipassana practice for the quality of life of the elderly found that in terms of praying, praying, sitting, meditating, going to temples, and practicing dharma, the mind was cheerful and happy accounting for 84.8 percent, followed by understanding and accessing the essence of life, accepting and understanding one's nature accounting for 82.6 percent, followed by the ability to build immunity in one's mind to be stable, strong, and resistant to problems were 78.3%, followed by activities that helped restore mental and physical conditions to enable them to live happily at 76.1%.

4. Guidelines for the health care of the elderly in Ban Sai Subdistrict, Prasat District, Surin Province, found that in general, apart from physical health problems, there were also mental problems associated with it at the same time. Physical condition that deteriorates with age, therefore, need to be closely monitored who has an elderly person to take care of? help yourself less need to pay more attention both in terms of health problems and the environment around the elderly for the elderly to have a good quality of life which this important role is the family person to understand the problems of the elderly to be able to take care of it properly and appropriately.

Keywords: community innovation, elderly health care

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ “สังคมสูงอายุ” (Aged Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ราวปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” (Complete Aged Society) และราวปี พ.ศ. 2578 เมื่อประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมดจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุนับสุดยอด” (Super Aged Society) ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุมา นาน มีการวางแผนนโยบายผู้สูงอายุแห่งชาติระยะยาว ซึ่งเป็นผลมาจากความกังวลของสังคมต่อ ค่าใช้จ่ายทางสุขภาพที่สูงขึ้นของผู้สูงอายุ เนื่องจากความเจ็บป่วยเรื้อรังที่มักเกิดในผู้สูงอายุสามารถ ป้องกันไม่ให้ลุกลามได้และสามารถเห็นผลลัพธ์ของการดูแลได้ชัดเจน ในแง่ของภาระด้านค่าใช้จ่าย ด้านสุขภาพ อีกทั้งยังช่วยประหยัดงบประมาณการรักษายาบาลของชาติลงได้บางส่วนอีกด้วย (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559:3)

ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและสุขภาพ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงตาม ธรรมชาติของคนมีอายุ (Physiologic aging) ทำให้ร่างกายมีความสูญเสียสมรรถภาพทางกาย ความคล่องแคล่วว่องไวลดลง สูญเสียการทรงตัว เคลื่อนไหวลำบาก ข้อติด ข้ออักเสบ ความคิด เชื่องช้า (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2524:5) ทำให้เป็นปัญหาในการดำเนินชีวิต รวมทั้งปัญหาด้านสังคม ซึ่งมักเกิดจากการไม่สามารถปรับตัวหรือเป็นยอมรับจากสังคมที่มีสาเหตุจากช่องว่างระหว่างวัย

การมีทัศนคติที่แตกต่างกันทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน หรือขัดแย้งกันในบางโอกาส ส่งผลให้ถูกละเลย ทอดทิ้ง หรือแยกตัวอยู่โดดเดี่ยว และการย้ายถิ่นอาศัยของบุตรหลานเพื่อไปประกอบอาชีพนอกภูมิลำเนา ทำให้ปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจกลายเป็นปัญหาสำคัญในกลุ่มผู้สูงอายุในยุคปัจจุบันผู้สูงอายุ หรือ ผู้สูงวัย คือ บุคคลอันเป็นที่เคารพรักของลูกหลาน เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของทุกคนในครอบครัวลูกหลานควรดูแลเอาใจใส่ท่านด้วยความรักและความเข้าใจ ถึงแม้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันจะกลายเป็นสังคมเมือง ที่หลายคนต้องใช้ชีวิตเร่งรีบ แข่งขันกับเวลาโดยเฉพาะคนวัยทำงานอย่างลูกๆ หลานๆ อาจทำให้ไม่ค่อยมีโอกาสได้ดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน แต่มีสุภาษิตหนึ่งกล่าวไว้ว่า “สายน้ำไม่ค่อยท่า กาลเวลาไม่ค่อยใคร” ดังนั้นลูกหลานทุกคนควรตระหนักถึงคุณค่าของเวลาและหาโอกาสปรนนิบัติท่านให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อให้ท่านมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดีมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามวัยเพื่ออยู่กับลูกหลานให้นานที่สุด(สุรกุล เจนอบรม,2534: 2)

ผู้สูงอายุ ตามคำจำกัดความขององค์การสหประชาชาติ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป (บรรลุ ศิริพานิช,2542: 24) สำหรับประเทศไทยได้กำหนดนิยามผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 โดย “ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย ซึ่งปัจจุบันสังคมไทยนับได้ว่าเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” แล้ว เนื่องจากมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 ตามเกณฑ์ขององค์การสหประชาชาติ และนอกจากประชากรผู้สูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังมีแนวโน้มอายุยืนยาวขึ้นเช่นกันเพื่อเป็นการแสดงถึงคุณค่าของผู้สูงอายุและให้คนทั่วไปได้ตระหนักว่า ตลอดชีวิตที่ผ่านมาผู้สูงอายุได้สร้างคุณประโยชน์และคุณงามความดีไว้มากมายกับสังคม องค์การสหประชาชาติจึงกำหนดให้ทุกวันที่ 1 ตุลาคม ของทุกปีเป็น วันผู้สูงอายุสากล หรือ International Day of Older Persons สำหรับประเทศไทยเรานั้น คณะรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ได้มีมติอนุมัติให้วันที่ 13 เมษายน ของทุกปีเป็น วันผู้สูงอายุ เพื่อบรรจงให้สังคมเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ ซึ่งตรงกับวันสงกรานต์หรือปีใหม่ไทย โดยเป็นวันที่ทุกคนจะได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันทั้งครอบครัว ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น ทำบุญตักบาตร เข้าวัดฟังธรรม สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวขอพรจากผู้ใหญ่ เล่นน้ำสงกรานต์ ฯลฯ เป็นการสืบสานประเพณีอันดีงามของไทยความเป็น ผู้สูงอายุ นั้นมีความแตกต่างกันระหว่างหญิงและชาย ระหว่างเขตเมืองและชนบท อย่างที่เคยได้ยินกันมาว่า ผู้หญิงจะแก่เร็วกว่าผู้ชาย และคุณยายในเมืองยังเปรี้ยวจัดผิดกับคุณยายต่างจังหวัดที่มักอยู่ติดบ้านอย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุนั้นสามารถพิจารณาจาก เกณฑ์ตามอายุปีปฏิทิน, ดูจากลักษณะภายนอก เช่น หน้าตาดูมีอายุ ผิวหนังเหี่ยวย่น ผมหงอก, มีพฤติกรรมจุจก ขี้บ่น ย้ำคดีย้ำทำ อารมณ์ไม่คงที่, สุขภาพและความจำไม่ดี ต้องพึ่งพาผู้อื่น และมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปเป็น ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด และเมื่ออายุ 60 ปีบริบูรณ์ ผู้สูงวัย จะได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากทางราชการ เช่น การได้รับเบี้ยยังชีพ ซึ่งเป็นสวัสดิการการดูแลหลังจากการทำงาน หรือเป็นวัยเดียวกับวัยเกษียณนั่นเองผู้สูงอายุ เป็นวัยที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เพราะเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง เสื่อมโทรมถดถอยในด้านต่างๆ มากมาย ทั้งร่างกายและจิตใจ อาจมีโรคเรื้อรังที่ต้องการการดูแลและรักษา เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ โรคกระดูกพรุน โรคเกาต์ โรคหมอนรองกระดูกทับเส้นประสาท โรคจอประสาทตา เป็นต้น รวมถึงการ

เปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งผู้สูงอายุบางรายอาจไม่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ และอาจทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย (โยธิน แสงวดี และคณะ, 2552:124-137.)

การนำนวัตกรรมชุมชนเพื่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุก็นำมาใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในด้านสุขภาพด้านจิตใจผู้สูงอายุ ก็คือการทำให้ผู้สูงอายุดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอิสระ และมีคุณภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยพึ่งพาผู้อื่นน้อยที่สุด ถึงแม้ร่างกายจะเสื่อมถอยหรือมีโรคประจำตัวอยู่ก็ตามโดยหน้าที่ของผู้ดูแลคือทำให้ ผู้สูงอายุเกิดแรงจูงใจในการดูแลตนเอง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปได้เมื่อการมีสุขภาพจิตที่ดีคนที่มีสุขภาพจิตดีก็สามารถปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้ ไม่ว่าเหตุการณ์นั้นจะเป็นไปในทางดีหรือร้าย แนวทางที่จะทำให้มีสุขภาพจิตดีมีหลายแนวทาง ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมชุมชนเพื่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมสร้างความสุขของผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมโดยนำหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความสุขของผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการใช้นวัตกรรมชุมชนในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางวิธีดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมชุมชนเพื่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านแนวทางการนำหลักธรรมมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมสร้างความสุขของผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์พบว่า การนำหลักธรรมมาบูรณาการในการดำเนินกิจกรรมในการสร้างความสุขให้กับผู้สูงอายุในวัยสูงอายุที่ผ่านประสบการณ์มามาก ย่อมต้องกลัวที่ลูกหลานจะเกิดซ้ำรอยความผิดพลาดของตนเอง คาดหวังการเห็นลูกหลานประสบความสำเร็จสูงและยังมีปัจจัยด้านความมั่นคงเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะตนเองไม่สามารถทำงานได้อีกต่อไป ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่สามารถหาเงินทองได้ และไม่มีสิ่งที่ภูมิใจในตนเองอีก เป็นต้นธรรมะ เป็นสิ่งที่จะช่วย

ยึดเหนี่ยวจิตใจ ช่วยให้เกิดความสงบ รู้จักเข้าใจความเป็นไปอย่างมีสติมากขึ้น ซึ่งหลักธรรม 3 อย่าง ที่จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขที่แท้จริงได้ มีดังนี้

1. พรหมวิหาร 4 เมตตา ผู้สูงอายุควรมีความปรารถนาดี การมองกันในด้านดี ความเห็นใจ ความห่วงใย กรุณา ผู้สูงอายุควรพยายามช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวทุกคนให้ผ่านพ้นจากความทุกข์ยาก เดือดร้อน อนุโมทนา ผู้สูงอายุควรประทับใจให้ชื่นชมชื่นเบิกบานมีใจพลอยยินดีกับความสำเร็จต่างๆ อุเบกขา ผู้สูงอายุควรพิจารณาสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริงและปราศจากอคติแล้วปฏิบัติอย่างเที่ยงธรรม

2. อริยฐาน 4 การใช้ปัญญา ผู้สูงอายุควรอยู่ร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัวโดยใช้ปัญญา เห็นอารมณ์ การรักษาความสัตย์ ผู้สูงอายุควรดำรงตนให้มั่นคงอยู่ในความจริงและรักษาความจริงกับสมาชิกในครอบครัวความยินดีเสียสละ ผู้สูงอายุควรยินดีเสียสละความสุขสบายเฉพาะของตนเองได้ เพื่อความสุขของครอบครัวการหาความสุขสงบ ผู้สูงอายุควรหาความสุขสงบ รู้สึขของความสงบและสันติสุข รู้จักทำจิตใจให้ผ่องใส

3. สังคหวัตถุ 4 ทาน ผู้สูงอายุควรแบ่งปันลาภผลที่ได้มาหรือสะสมไว้ให้แก่สมาชิกในครอบครัวทุกคนอย่างถูกต้องและเป็นธรรม รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่มีประโยชน์ให้ตามความเหมาะสม ปิยวาจา ผู้สูงอายุควรพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะ ชวนฟัง ชักจูง สิ่งที่ดีงามให้แก่สมาชิกในครอบครัว อตถจริยา ผู้สูงอายุควรชวนช่วยเหลือแบ่งเบาภารกิจต่างๆ ของสมาชิกในครอบครัวเท่าที่จะทำได้ สมานัตตตา ผู้สูงอายุควรปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกทุกคนในครอบครัวได้ดี ไม่ปล่อยให้มีความขัดแย้งระหว่างวัย

ด้านกิจกรรมโดยนำหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความสุขของผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์พบว่ากิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนาเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักภาวนา 4 คือการพัฒนา อินทรีย์ (ร่างกาย) เช่น หูตา จมูก ลิ้น กาย ใจให้เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม เพื่อเข้าถึงสภาวะธรรม เช่น หูสามารถรับรู้ถึง การได้ยินได้ฟัง จมูก แยกแยะในสิ่งที่ เป็นสาระแก่นสารสามารถสัมผัสได้ถึงรสชาติ กายสามารถรับรู้ได้ถึง การสัมผัส สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการนำไปสู่กระบวนการรับรู้ที่จะนำไปสู่การกำหนดจิตให้มีความพึงชานหรือมีความสงบซึ่งเรียกอีกนัยหนึ่งก็คือจิตที่เป็นกุศลและจิตไม่เป็นกุศลนั่นเอง เพราะการปฏิบัติทางกายย่อมส่งผลให้จิตเกิดความสุขและความสงบได้อีกทางหนึ่ง การทำให้รู้จักมองตน

ด้านความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการใช้นวัตกรรมชุมชนในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์พบว่า ความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรมกิจกรรมพุทธวิธีการสร้างความสุขผู้สูงอายุพบว่า มีความพึงพอใจในด้านกิจกรรมพุทธวิธีการสร้างความสุขที่ทำให้เข้าใจธรรมชาติของชีวิตมากที่สุด ร้อยละ 89.1 รองลงมาด้าน กิจกรรมพุทธวิธีการสร้างความสุขที่ทำให้ชีวิตมีความสุขและมีความสุขภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น ร้อยละ 84.8 รองลงมาด้านกิจกรรมพุทธวิธีการสร้างความสุขที่ทำให้รู้ว่าคุณค่าความสุขที่แท้คือสุขภายในใจ ร้อยละ 82.6 รองลงมาด้าน กิจกรรมพุทธวิธีการสร้างความสุขที่ทำให้รู้ว่ามีคุณค่าเท่าเทียมกัน ร้อยละ 80.4 รองลงมาด้านวิธีการสร้างความสุขที่ทำให้เข้าใจธรรมชาติของชีวิต ร้อยละ 67.4 ความพึงพอใจในกิจกรรมการปฏิบัติ

วิปัสสนาเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ การเข้าวัดปฏิบัติธรรมทำให้จิตใจเบิกบานและด้านมีความสุขหากได้ปฏิบัติวิปัสสนาเพราะทำให้ใจสบาย ใจเย็น ใจสงบมากที่สุดร้อยละ 84.8 รองลงมาด้าน เข้าใจและเข้าใจถึงแก่นแห่งชีวิตยอมรับและเข้าใจธรรมชาติของตนเอง ร้อยละ 82.6 รองลงมา ด้านสามารถสร้างภูมิคุ้มกันภายในจิตใจของตนให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง ด้านทานต่อปัญหา อุปสรรคร้อยละ 78.3 รองลงมาด้านกิจกรรมที่ช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกาย ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขร้อยละ 76.1

ด้านแนวทางในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่าแนวทางในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์มีแนวทางในการดูแลสุขภาพกายระยะยาวของผู้สูงอายุตั้งแต่ขั้นตอนของการบริหารจัดการการช่วยเหลือการฟื้นฟูมีระบบการดูแลสุขภาพต่อเนื่องทั้งที่บ้านด้วยความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขผู้ดูแลผู้ป่วยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทรในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุทางด้านจิตใจ การมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุด้วยการยึดหลักธรรมและหลักแนวปฏิบัติทางกายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีงามนำมาซึ่งประโยชน์สุขในโลกปัจจุบันอันเป็นหลักธรรมสำคัญเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยให้ผู้สูงอายุประยุกต์หลักธรรมเพื่อการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านไทรเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนและมีส่วนร่วมในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุด้วยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุตำบลบ้านไทรจัดที่จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุเพราะผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจิตใจและอารมณ์ในโลกปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุทางด้านปัญญาให้ผู้สูงอายุมีความสุขจิตดีมีความสุขสบายสุขสนุกสุขสง่างามสุขสงบด้วยพุทธวิธีสร้างสุขที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิตเกี่ยวกับการสร้างสุข จากหลักธรรม 4 ประการของศาสนาพุทธ คือ สุขกาย สุขใจ พลานามัยสมบูรณ์ เพิ่มพูนงานอดิเรก แนวคิดในการสร้างความสุขเชิงจิตวิทยา แนวคิดในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบองค์รวมคือ กาย จิต สังคม และปัญญา

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมชุมชนเพื่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์” ที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผลโดยรวมคือ

1 การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดกิจกรรมสร้างความสุขของผู้สูงอายุ ในตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การนำหลักธรรมมาบูรณาการในการดำเนินกิจกรรมในการสร้างความสุขให้กับผู้สูงอายุในวัยสูงอายุที่ผ่านประสบการณ์มามาก ย่อมต้องกลัวที่ลูกหลานจะเกิดซ้ำรอยความผิดพลาดของตนเอง คาดหวังการเห็นลูกหลานประสบความสำเร็จสูง และยังมี

ปัจจัยด้านความมั่นคงเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะตนเองไม่สามารถทำงานได้อีกต่อไป ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่สามารถหาเงินทองได้ และไม่มีสิ่งที่มีใจในตนเองอีก เป็นต้นธรรมะ เป็นสิ่งที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ช่วยให้เกิดความสงบ รู้จักเข้าใจความเป็นไปอย่างมีสติมากขึ้นที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขที่แท้จริงได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย (ปุณฺชน์), และคณะ ได้วิจัยเรื่อง "การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม" พบว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนา คือ การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัด เพื่อพัฒนาคนใน 3 ด้าน คือ (1) ด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีลพัฒนาจิตใจ เรียกว่า สมาธิ และพัฒนาปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิต ในวิถีที่ถูกต้องตั้งงามโดยนำหลังรมทางพระพุทธศาสนา (ไตรสิกขา) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กรเป็นต้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของพระราเชนทร์ วิสารโท, ผศ.ดร. และคณะ ได้วิจัยเรื่อง "บูรณาการพุทธธรรมกับระบบการดูแลสุขภาพพระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุของอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ" พบว่าเนื่องจากผู้สูงอายุมักถูกจำกัดบทบาทในสังคมให้ลดลง อันเนื่องมาจากเหตุปัจจัยต่างๆ และอาจนำไปสู่ความรู้สึกในทางลบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ได้ เช่น ปัญหาสุขภาพและครอบครัว เป็นต้นดังนั้น ผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องเข้าใจหลักพุทธธรรม เพื่อมาใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านสังคมตลอดทั้งการอยู่ร่วมกัน โดยยึดหลักโลกธรรม 8 ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องพบเจอ และต้องปฏิบัติต่อโลกธรรมให้ถูกต้อง ส่วนการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์ในสังคม ผู้สูงอายุควรมีพรหมวิหารธรรม 4 เป็นท่าทีแห่งจิตใจต่อบุคคลรอบข้าง ตลอดจนเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย นอกจากนี้หลักกัลยาณมิตรตายเป็นสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ เพราะการมีกัลยาณมิตร คือ มีผู้สั่งสอน ผู้แนะนำ ที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหาและบุคคลแวดล้อมที่ดี เป็นเหตุให้ผู้สูงอายุพัฒนาความคิดไปในทางที่ดี นอกจากจะไม่เบียดเบียนตนไม่เบียดเบียนผู้อื่นแล้ว ยังเป็นไปในทางประโยชน์เกื้อกูลทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และแก่คนทั้งสองฝ่ายด้วย

2 กิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนาเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า กิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนาเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักภาวนา 4 คือ การพัฒนาอินทรีย์ (ร่างกาย) เช่น หูตา จมูก ลิ้น กาย ใจให้เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม เพื่อเข้าถึงสภาวะธรรม เช่น หูสามารถรับรู้ถึง การได้ยินได้ฟัง จมูก แยกแยะในสิ่งที่ป็นสาระแก่นสารสามารถสัมผัสได้ถึงรสชาติ กายสามารถรับรู้ได้ถึงสัมผัส สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการนำไปสู่กระบวนการรับรู้ที่จะนำไปสู่การกำหนดจิตให้มีความพึงชานหรือมีความสุขซึ่งเรียกอีกนัยหนึ่งก็คือจิตที่เป็นกุศลและจิตไม่เป็นกุศลนั่นเองเพราะการปฏิบัติทางกายย่อมส่งผลให้จิตเกิดความสุขและความสงบได้อีกทางหนึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมการใช้นวัตกรรมชุมชนในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ พบว่า ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงร้อยละ 67.4 เพศชายร้อยละ 32.6 ด้านอายุช่วงอายุ 60 – 69 ปีคิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมา 70 – 74 ปี ร้อยละ 23.9 ระดับ

การศึกษา ประถมศึกษาร้อยละ 91.3 อาชีพ เกษตรกรรม ร้อยละ 95.7 รายได้ ต่ำกว่า 6,000 ร้อยละ 69.6 การนับถือศาสนา พุทธ ร้อยละ 100

ความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรมกิจกรรมพุทธวิถีการสร้างความสุขผู้สูงอายุพบว่า มีความพึงพอใจในด้านกิจกรรมพุทธวิถีการสร้างความสุขที่ทำให้เข้าใจธรรมชาติของชีวิตมากที่สุด ร้อยละ 89.1 รองลงมาด้าน กิจกรรมพุทธวิถีการสร้างความสุขที่ทำให้ชีวิตมีความสุขและมีความสุขภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น ร้อยละ 84.8 รองลงมาด้านกิจกรรมพุทธวิถีการสร้างความสุขที่ทำให้รู้ว่าคุณค่าที่แท้คือสุขภายในใจ ร้อยละ 82.6 รองลงมาด้านกิจกรรมพุทธวิถีการสร้างความสุขที่ทำให้รู้ว่าคุณค่าที่แท้คือสุขภายในใจ ร้อยละ 80.4 รองลงมาด้านวิถีการสร้างความสุขที่ทำให้เข้าใจธรรมชาติของชีวิต ร้อยละ 67.4

ความพึงพอใจในกิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนาเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการสวดมนต์ให้พระ นั่งสมาธิ การเข้าวัดปฏิบัติธรรมทำให้จิตใจเบิกบานและด้านมีความสุขหากได้ปฏิบัติวิปัสสนาเพราะทำให้ใจสบาย ใจเย็น ใจสงบมากที่สุด ร้อยละ 84.8 รองลงมาด้าน เข้าใจและเข้าถึงแก่นแท้ชีวิตยอมรับและเข้าใจธรรมชาติของตนเอง ร้อยละ 82.6 รองลงมา ด้านสามารถสร้างภูมิคุ้มกันภายในจิตใจของตนให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง ด้านทานต่อปัญหา อุปสรรคร้อยละ 78.3 รองลงมาด้านกิจกรรมที่ช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจ และร่างกาย ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ร้อยละ 76.1

4. แนวทางในการดูแลสุขภาวะผู้สูงอายุตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยทั่วไปนอกจากมีปัญหาสุขภาพร่างกายแล้วยังมีปัญหาด้านจิตใจสมทบด้วยภายในเวลาเดียวกัน เนื่องจากสภาพร่างกายที่เสื่อมสมรรถภาพตามอายุ จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ใครมีผู้สูงอายุที่ต้องดูแล ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ยังต้องให้ความสำคัญ ทั้งในด้านปัญหาสุขภาพ และสภาพแวดล้อมรอบตัวผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสิ่งนี้ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ บุคคลในครอบครัว ที่ต้องเข้าใจปัญหาต่างๆ ของผู้สูงอายุ เพื่อที่จะได้ดูแลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิงหา จันทริยวงษ์ ได้วิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับคุณภาพชีวิตในชนบทโดยใช้ครอบครัวเป็นศูนย์กลาง " พบว่า องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของผู้ชนบทของไทยเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ (1) องค์ประกอบภายใน เป็นผลจากความเสื่อมทางร่างกายที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมส่วนตัวและสังคม ซึ่งอธิบายได้ด้วยทฤษฎีผู้สูงอายุและองค์ประกอบ (2) องค์ประกอบภายนอก ก็เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาทางเศรษฐกิจเพื่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน ในสังคมวัฒนธรรมยุคโลกาภิวัตน์ ที่เปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้สูงอายุอย่างหลากหลายเป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้จากศึกษา

การประยุกต์ใช้วัตรกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพนำไปสู่การสร้างเสริมความสุขให้กับผู้สูงอายุในชุมชนได้ ทั้งนี้เนื่องจากใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันอย่างจริงจังของชุมชนวัตรกรรมภูมิปัญญาถือเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นสมบัติหรือภูมิรู้

ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ในผู้สูงอายุ ดังนั้นการดูแลผู้สูงอายุด้วยสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวจึงเป็นวิถีการส่งเสริมสุขภาพที่ช่วยให้เกิดสุขภาวะทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ อีกทั้งยังเป็นการให้คุณค่ากับความรู้หรือภูมิรู้ผู้สูงอายุ และทำให้เกิดการสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้านในท้องถิ่นต่างๆ การดูแลด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาไทยอันจะนำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืน 5 ประการคือ กายสุขสบาย อารมณ์สุขสนุก สังคมสุขสง่า ปัญญาสุขสว่าง และจิตใจสุขสงบ

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ, (2559) คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ, กรุงเทพมหานคร
 กุลยา ตันติผลาชีวะ, (2524).การพยาบาลผู้สูงอายุ, กรุงเทพฯ: เจริญกิจ
 บรรลุ ศิริพานิช, (2542) ผู้สูงอายุไทย, พิมพ์ครั้งที่2,(กรุงเทพฯ: สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย
 โยธิน แสงวดี ธเนศ กิตติศรีวรพันธ์ และวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ (2552) “ครัวเรือนกลุ่มกับระบบการ
 ดูแลผู้สูงอายุกรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี”..
 สรกุล เจนอบรม, (2534) วิทยาการผู้สูงอายุ, กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

..

